

דף מג: -מר. וכן בבן וכן בבת

מהלך הברייתא

(א)

"או בן יגח או בת יגח" - לחייב [את השור סקילה] על [הריגת] הקטנים כגדולים.

1 ← בניין אב: אדם שהרג אדם חייב - בין אם גדול נהרג בין אם קטן; "חייב אדם באדם

שור שהרג אדם חייב - לא נחלק בו בין נהרג גדול לקטן. וחייב שור באדם"

2 ← קל וחומר: אדם שהרג אדם קל משור שהרג אדם: אדם קטן שהרג - פטור, שור קטן שהרג - חייב;

ולכן: אדם שהרג אדם קטן - חייב ← שור שהרג אדם קטן יתחייב.

דחייה לשני הלימודים: אדם באדם חמור שכן חייב בארבעה דברים שהשור פטור עליהם; לכן אדם חייב על הקטנים כגדולים.

תלמוד לומר: "או בן יגח או בת יגח" - לחייב [שור] על הקטנים כגדולים.

(ב)

אין לי [חיוב לשור שהרג אדם קטן] אלא במועדין; בתם מניין?

1 ← בניין אב: שור חייב על הריגת אשה כאיש - ותם שווה למועד; "חייב באיש ואשה

שור חייב על הריגת בן ובת (קטנים) - תם ישווה למועד. וחייב בבן ובבת"

2 ← קל וחומר: איש ואשה קלים מבן ובת: איש ואשה שהזיקו חייבים לשלם; בן ובת שהזיקו פטורים.

ולכן: שור שהרג איש ואשה חייב ← תם שהרג בן ובת חייב.

1 ← דחייה לבניין אב: "חייב בבן ובבת" - היכן? במועד. ואמרת שישווה בו (בבן ובת) תם הקל למועד החמור, כאשר אילמלא נאמר בבן ובבת החיוב במועד - אין לימוד זה קיים. נמצא שהחומרה שאתה למד לתם בבן ובבת תלויה בדין מועד בבן ובבת, שבלעדיו אין כיצד ללמוד. וכי דנין קל (תם) מחמור (מועד) להחמיר עליו?

2 ← דחייה לקל וחומר: איש ואשה חמורים - שכן חייבים במצוות, שהבן והבת (קטנים) פטורים בהן; לכן חייב תם באיש ואשה.

תלמוד לומר: "או בן יגח או בת יגח", יגח יגח תרי זימני, דריבה לה נגיחה למועד ולתם למיתה ולניזקין.

[י"ד באייר התשס"ה]